Þriðjudaginn 22. október 1968.

Nr. 4/1968. **Farmanna- og fiskimannasambands Íslands vegna Skipstjóra og stýrimannafélagsins Öldunnar, Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Kára, Hafþórs, Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Verðandi, Skipstjórafélags Norðlendinga og Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Ægis** (Ragnar Jónsson hrl.)

gegn

Landssambandi íslenzkra útvegsmanna f. h. Útvegsmannafélags Reykjavíkur, Útvegsmannafélags Akraness, Útvegsmannafélags Hafnarfjarðar, Útvegsmannafélags Snæfellsness, Útvegsmannafélags Eyjafjarðar, Útvegsmannafélags Austfjarða, Útvegsmannafélags Hornafjarðar og Djúpavogs og Útvegsmannafélags Suðurnesja (Hafsteinn Baldvinsson hrl.).

Dómarar:
Hákon Guðmundsson, Gunnlaugur E. Briem, Einar Arnalds, Einar B. Guðmundsson og Ragnar Ólafsson.

Kjarasamningur. Ágreiningur um greiðslu verðlagsuppbótar.

Dómur.

Mál þetta, sem dómtekið var 11. þ. m., er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu, dags. 2. júlí þ. á., af Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands vegna Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Öldunnar, Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Kára, Hafþórs, Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Verðandi, Skipstjórafélags Norðlendinga og Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Ægis gegn Landssambandi íslenzkra útvegsmanna f. h. Útvegsmannafélags Reykjavíkur, Útvegsmannafélags Akraness, Útvegsmannafélags Hafnarfjarðar, Útvegsmannafélags Snæfellsness, Útvegsmannafélags Eyjafjarðar,

Útvegsmannafélags Austfjarða, Útvegsmannafélags Hornafjarðar og Djúpavogs og Útvegsmannafélags Suðurnesja.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

1. Af dæmt verði, að stýrimenn og skipstjórar, sem starfa samkvæmt ákvæðum kjarasamninga málsaðilja, dags. 29. des. 1963, með breytingum á þeim samningum, dags. 26. febrúar 1965, eigi að fá fulla verðlagsuppbót samkvæmt 2. gr. samkomulags Alþýðusambands Íslands vegna aðildarfélaga sinna og vinnuveitenda, dags. 18. marz 1968, um greiðslu verðlagsuppbóta til verkamanna og fleiri stétta, enda þótt kaup þeirra eða kauptrygging fari upp fyrir þar greint hámark (kr. 10.000.00) grunnlauna fyrir dagvinnu.
2. Að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda málskostnað að skaðlausu eftir mati dómsins.

Dómkröfur stefnda eru þær:

1. Að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og þá jafnframt dæmt, að greiðsla verðlagsuppbóta á kauptryggingu og einstaka kaupliði skipstjóra- og stýrimanna skuli lúta sömu sjónarmiðum og greinir í 2. gr. í samkomulagi Alþýðusambands Íslands vegna launþegasamtakanna og Vinnuveitendasambands Íslands o. fl. frá 18. marz 1968.
2. Að stefnandi verði dæmdur til að greiða stefnda málskostnað að skaðlausu samkvæmt mati dómsins.

Tildrög máls þessa og málsatvik eru þessi:

Í 4. gr. samnings frá 29. desember 1963 um kjör og kaup skipstjóra og stýrimanna á síldveiðum með herpinót eða hringnót eru ákvæði um það, að útgerðarmaður tryggi nefndum yfirmönnum mánaðarlegar greiðslur upp í hundraðshluta afla þeirra með mánaðarkaupi, kr. 11.440.00 til skipstjóra, kr. 11.440.00 til I. stýrimanns og kr. 10.725.00 til II. stýrimanns. Þá segir og svo í 24. gr. sama samnings:

„Hækki kaup verkafólks almennt á gildistíma samningsins, skulu kaupliðir samningsins og kauptrygging hækka í sama hlutfalli og á sama tíma".

Í 5. gr. vertíðarsamnings frá sama degi og nefndur síldveiðisamningur eru samhljóða ákvæði um kaup og kaup-

tryggingu og greinir í nefndri 4. gr. síldveiðisamningsins, og í 28. gr. hans sömu ákvæði um kauphækkun og í 24. gr. síldveiðisamningsins.

Loks segir svo í 1. gr. flutningasamnings skipstjóra og stýrimanna frá sama degi, að mánaðarkaup skipstjóra skuli vera kr. 15.400.00, I. stýrimanns kr. 13.200.00 og II. stýrimanns kr. 11.850.00, og enn segir í 18. gr. þess samnings:

„Hækki kaup verkafólks almennt á gildistíma samningsins, skal kaup samkvæmt honum hækka í samræmi við það".

Með viðbótarsamningi, dags. 26. febrúar 1965, er samið um nokkrar breytingar á kjarasamningnum frá 1963. Þá er kaup og kauptrygging hækkað um 5% og ákveðið að kauptrygging II. stýrimanns skuli vera kr. 11.261.00 á mánuði. Loks semja aðiljar um það, að áðurnefnt ákvæði 24. gr. síldveiðisamningsins, samhljóða ákvæði í 28. gr. vertíðarsamningsins og 18. gr. flutningasamningsins skuli hljóða svo:

„Hækki kaup verkafólks á viðkomandi stað á gildistíma samningsins, skal kauptrygging og kaupliðir hækka í sama hlutfalli ...".

Kjarasamningarnir frá 1963 með breytingunum frá 26. febrúar 1965 eru enn í gildi.

Hinn 18. marz s.l. gerðu samtök vinnuveitenda samkomulag við Alþýðusamband Íslands vegna aðildarfélaga þess. Í 1. gr. þess samkomulags er um það samið, að sú verðlagsuppbót (19.1%), sem greidd er samkvæmt lögum nr. 70/1967, skuli lögð við grunnupphæðir launataxta og samsvarandi ákvæðisvinnutaxta, sem verðlagsuppbót hefur verið greidd á, og teljast hvoru tveggja grunnlaun, en verðlagsuppbót skuli greidd samkvæmt ákvæðum þessa samnings.

Þá segir svo í 2. gr. samkomulagsins:

„Verðlagsuppbót samkvæmt þessum samningi greiðist á grunnlaun fyrir dagvinnu, sem eigi eru hærri en kr. 10.000.00 á mán. Á viku- og tímakaup greiðist tilsvarandi verðlagsuppbót. Á þann hluta dagvinnulauna, sem er umfram þessi mörk, skal eigi greidd verðlagsuppbót.

Á grunnlaun, sem nema 16.000.00—kr. 17.000.00 á mánuði og tilsvarandi viku- og tímakaup, skal greiða verðlagsbætur,

sem nema helmingi þeirra bóta, sem greiddar verða á kr. 10.000.00 mánaðarlaun, en á grunnlaun, sem nema hærri upphæð en kr. 17.000.00, greiðast ekki verðlagsbætur.

Séu grunnlaun lægri en kr. 16.000.00 að viðbættri verðlags uppbót kr. 17.000.00 eða meira, skulu grunnlaun, sem hærri eru en 17.000.00, en lægri en samanlögð upphæðin, hækka að sama skapi.

Sama regla gildir um grunnlaun, sem hærri eru en kr. 17.000.00, ef lægri grunnlaun að viðbættri verðlagsuppbót ná hærri upphæð.

Verðlagsuppbót á eftirvinnu skal greidd með sömu krónutölu og greidd er á dagvinnutaxta. Á nætur- og helgidagsvinnu skal einnig greidd verðlagsuppbót með sömu krónutölu og er á dagvinnutaxta, en þó eigi fyrr en frá og með 1. júní 1968.

Þegar unnið er eftir uppmælingu, skal greidd verðlagsuppbót á unnar (skráðar) stundir miðað við dagvinnutímakaup það, er um ræðir í 1. málsgr. þessarar gr. Sama gildir, þegar unnið er eftir bónuskerfi.

Um vaktavinnu gilda eftirfarandi reglur:

Vaktaálag greiðist ekki á verðlagsuppbót og verðlagsuppbót greiðist ekki á vaktaálag.

Þegar unnið er í vaktavinnu, skal verðlagsuppbótin vera sama krónutala eins og á tilsvarandi kaup, svo sem fyrir er mælt í þessari grein.

Sé vaktaálag innifalið í fastakaupinu, greiðist verðlagsuppbót skv. þessari grein.

Grunnupphæðir viku- og mánaðarlauna samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr. eru miðaðar við það, að unnið sé fullt starf samkvæmt umsömdum vinnutíma í starfsgreininni, en þegar svo er ekki, lækkar hlutfallslega hámark þeirra viku- og mánaðarlauna, sem verðlagsuppbót er greidd á, sbr. 1. málsgr. þessar gr.

Ákvæði þessa samnings taka ekki til launa, sem greidd eru í öðru en peningum, og eigi heldur til fjárhæða, sem launþegar fá greiddar vegna útgjalda, sem fylgja starfi þeirra. Sama gildir um laun, sem ákveðin eru sem hundraðshluti af afurðaverði, veltu eða öðru verðmæti".

Stefnandi skýrir svo frá, að hin stefndu félagasamtök í máli þessu hafi að vísu talið sér skylt að greiða skipstjórum og stýrimönnum verðlagsuppbót samkvæmt framangreindu samkomulagi, en þó með þeim skilningi, að skipstjórar og stýrimenn, sem taki hærra kaup eða kauptryggingu en kr. 17.000.00 á mánuði, eigi ekki rétt til neinnar hækkunar.

Á þenna skilning hefur stefnandi eigi viljað fallast. Og þar sem aðiljar máls þessa eru á öndverðum meiði að því er þetta atriði varðar, hefur stefnandi höfðað mál þetta og gert þær dómkröfur, er að framan greinir. Byggir hann kröfur sínar á þeim grundvelli, að allir kauptaxtar, þar á meðal kaup samkvæmt áðurnefndum kjarasamningum skipstjóra og stýrimanna og þá einnig kauptrygging, eigi að hækka hlutfallslega miðað við almenna hækkun á kaupi verkamanna, hver svo sem hámarkslaun skipstjóra og stýrimannanna séu, sbr. hækkunarákvæði tilvitnaðra samninga, þannig að kaupstigi sá, sem um er samið í kjarasamningunum, haldist óbreyttur. Verði að skýra ákvæði skipstjóra- og stýrimannasamninganna svo, að aðeins sé heimilt að hagga við þeim til hlutfallslegra bættra kjara til allra, er nefndir samningar nái til. Viðmiðun þeirra sé við kaup og kjör verkafólks og hafi einstakir félagsmenn í stéttarfélögum skipstjóra og stýrimanna mátt ganga út frá því, að við þá stétt eina yrði miðað, en samkvæmt samkomulaginu frá 18. marz muni hún yfirleitt fá fulla verðlagsuppbót, þar sem grunnlaun í þeim flokki fólks fari ekki að jafnaði yfir það hámark, kr. 10.000.00, sem nefnt samkomulag geri ráð fyrir. Hvorki hafi verið um það samið af hálfu skipstjóra né stýrimanna, að raska mætti launastiga þeirra, né heldur hafi samningsaðiljar mátt gera ráð fyrir því, þegar kjarasamningarnir frá 1963 og 1965 voru gerðir. Geti það eigi heldur skipt máli hér, þótt aðrar launastéttir hafi samið um röskun á launastiga þeim, er áður gilti samkvæmt samningum þeirra. Þá heldur stefnandi því og fram, að ákvæði 2. gr. samkomulags frá 18. marz verði eigi heimfærð á kauptryggingu, sem eigi verði jafnað til dagvinnu, því í henni sé talin m. a. greiðsla fyrir eftir- og næturvinnu og almenna frídaga.

Stefndi styður dómkröfur sínar þeim rökum, að með kjarasamningunum frá 1963 og síðar með áðurgreindum samningi frá 26. febrúar 1965 hafi verið um það samið, að skipstjórar og stýrimenn nytu kauphækkunar í sama hlutfalli og verkafólk fengi. Í samræmi við það hafi stefndi reiknað kaup og kauptryggingu nefndra yfirmanna til hækkunar í þeim hlutföllum og með þeim takmörkunum og um sé samið í samkomulagi vinnuveitenda og Alþýðusambandsins 18. marz 1968. Hafi hann með því fullnægt þeim samningsskyldum sínum, sem gildandi kjarasamningar leggi á hann. Staðhæfir stefndi, að leggja beri ákvæði samkomulagsins frá 18. marz til grundvallar með þeim takmörkunum, sem það felur í sér um kaup yfir tilteknu hámarki, og skipti eigi máli í því sambandi, þótt það valdi einhverri röskun á innbyrðis kaupstiga. Megin regla samkomulagsins frá 18. marz sé sú, að laun þeirra lægst launuðu skuli hækka, en aðrir í sömu stétt hærra launaðir skuli ekki fá neina hækkun og verði þetta einnig að ná til skipstjóra og stýrimanna, þar sem þeir hafi samið sig undir hækkun í hlutfalli við verkafólkið. Þá heldur stefndi því og fram, að sömu reglur verði að gilda um kauptrygginguna. Laun skipstjóra og stýrimanna séu fyrst og fremst tiltekinn hundraðshluti af óskýrum afla. Þeir hafi hins vegar fengið því framgengt, að útgerðarmenn tryggi þeim ákveðna mánaðargreiðslu upp í hundraðshluta afla þeirra. Hafi þessi lágmarksgreiðsla, þ. e. kauptryggingin til háseta, upphaflega verið miðuð við þá fjárhæð, er verkamenn fengju fyrir 8 stunda dagvinnu og svo hlutfallslega hærra fyrir þá skipverja, er fengu hærri hundaðshluta af afla. Sé því kauptryggingarviðmiðun stefnanda við dagvinnu og eftirvinnu eða hlunnindi út í hött og loku fyrir það skotið, að hægt sé að leysa kauptrygginguna upp í slíkar eindir.

Samkvæmt framangreindu ákvæði í viðbótarsamningnum frá 26. febrúar 1965 skal kaup skipstjóra og stýrimanna hækka í sama hlutfalli og kaup verkafólks á viðkomandi stað. Hafa aðiljar máls þessa með nefndu ákvæði samið um það, að kaupgjald skipstjóra og stýrimanna sé að þessu leyti háð þeim breytingum til hækkunar, sem þriðji aðili, stéttar-

félög verkafólks, semja um við vinnuveitendur. Við þetta eru einstakir félagsmenn í þeim stéttarfélögum skipstjóra og stýrimanna, sem áttu aðild að viðbótarsamningnum frá 1965 bundnir, og verða þeir þá jafnframt að hlíta þeim skilyrðum fyrir kauphækkun eða þeim takmörkunum á hækkun kaups, sem stéttarfélög verkafólks kunna að semja um við vinnuveitendur í sambandi við kauphækkunina.

Með samkomulagi vinnuveitenda og Alþýðusambands Íslands frá 18. marz s.l., sem stefnandi máls þessa byggir rétt til kauphækkunar á, hafa stéttarfélög verkafólks samið um það, að kauphækkun eða verðlagsuppbót miðist við tilteknar fjárhæðir mánaðarkaups og er hækkunin mismunandi eftir því, hver fjárhæð mánaðarkaupsins er og engin, ef mánaðarlaun fara upp fyrir tiltekið hámark. Leiðir þessi meginregla nefnds samkomulags til þess, að kauphækkun verkafólksins verður mismunandi eftir því, hver mánaðarkaupsgrunnlaunin eru. Samkvæmt hækkunarákvæði viðbótarkjarasamnings aðilja máls þessa frá 26. febrúar 1965 skal kaup skipstjóra og stýrimanna hækka í sama hlutfalli og kaup verkafólks. Verður að skýra þetta samningsákvæði á þá lund, að skipstjórar og stýrimenn eigi því aðeins rétt til kauphækkunar, að þau mánaðarlaun þeirra, er miða skal við, falli innan þeirra marka, sem kauphækkun samkvæmt samkomulaginu frá 18. marz s.l. nær til. Á þetta einnig við um fjárhæð mánaðarlegrar kauptryggingar, enda hefur eigi verið sýnt fram á það, af hálfu stefnanda, að um hana eigi að gilda aðrar reglur en mánaðarkaupið sjálft. Getur það eigi ráðið úrslitum við úrlausn þessa máls, þótt raskast kunni sá kaupstigi, sem gert er ráð fyrir í kjarasamningunum frá 1963 og 1965, en þá áhættu tóku nefndir farmenn á sig með því, eins og áður er rakið, að semja sig undir kauphækkunarákvæði í kjarasamningum þriðja aðilja. Skipstjórar og stýrimenn verða og eigi, þrátt fyrir það, í sérflokki hvað þetta kjaraatriði snertir, því að ýmsar aðrar starfsgreinastéttir, er almennt njóta hærri launa en verkafólk, hafa með oftnefndu samkomulagi frá 18. marz s.l. samið um sömu röskun á þeim kaupstiga, er áður var lagður til grundvallar í kjarasamningum þeirra.

Samkvæmt þessu verður niðurstaða máls þessa sú, að kröfur stefnda, um að greiðsla verðlagsuppbótar á einstaka kaupliði og kauptryggingu samkvæmt framangreindum kjarasamningum skuli fara eftir reglum 2. gr. samkomulagsins frá 18. marz s.l., verða teknar til greina, og ber því að sýkna stefnda af dómkröfum stefnanda í máli þessu.

Rétt þykir eftir atvikum að hvor aðili beri sinn kostnað af máli þessu.

Dómsorð:

Stefndi, Landssamband íslenzkra útvegsmanna f. h. Útvegsmannafélags Reykjavíkur, Útvegsmannafélags Akraness, Útvegsmannafélags Hafnarfjarðar, Útvegsmannafélags Snæfellsness, Útvegsmannafélags Eyjafjarðar, Útvegsmannafélags Austfjarða, Útvegsmannafélags Hornafjarðar og Djúpavogs og Útvegsmannafélags Suðurnesja, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Farmanna- og fiskimannasambands Íslands vegna Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Öldunnar, Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Kára, Hafþórs, Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Verðandi, Skipstjórafélags Norðlendinga og Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Ægis, í máli þessu.

Hvor aðilja greiði sinn kostnað af málinu.